

Mambeteminov Kazıbek

Bu madde, **öksüz maddedir; zira herhangi bir maddeden bu maddeye verilmiş bir bağlantı (https://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=%C3%96zel:Whatlinkshere&target=Mambeteminov_Kaz%C4%B1bek&namespace=0) yoktur**. Lütfen ilgili maddelerden (https://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=Special%3ASearch&redirs=1&search=Mambeteminov+Kaz%C4%B1bek&fulltext=Search&ns0=1&title=Special%3ASearch&advanced=1&fulltext=Mambeteminov+Kaz%C4%B1bek) bu sayfaya bağlantı vermeye çalışın. *(Şubat 2025)*

Mambeteminov Kazıbek (Kırgızca: *Казыбек Мамбетеминов* veya **Mambetimin uulu Kazıbek**, Kırgızca: *Мамбетимин уулу Казыбек*) - Kırgız şair. Doğum tarihi 1901 yılıdır, ölümüne dair ise birkaç farklı tarih rivayet edilmektedir. En güçlü olasılıklar 1936 veya 1941 yılında öldüğü yönündedir.

Yaşamı

Kırgızistan'ın Narın ilinin Janı-Kuç (Жаны-Куч) köyünde (şimdiki Kazıbek köyü, günümüzde At-Başı ilçesine bağlı) doğdu. Muhtemelen 1912-1918 yılları arasında Buhara'da bir medresede eğitim gördü. Kazıbek, yörede tanınmış bir kişi olan babasından, küçük yaştan itibaren Arap harflerini öğrendi ve din eğitimi aldı. Diğer kesinleşmemiş bilgilere göre ise 1918-1921 yılları arasında Petrograd'da eğitim görmüştür. 1921-1924 yılları arasında köy öğretmeni olarak çalıştı.

Şubat 1929'da Kırgız ÖSSC Merkez Komitesi ve Halk Komiserleri Konseyi, mülkleri ve toplumsal nüfuzlarıyla Kırgızistan'da Sovyet iktidarının kurulmasını engelleyen en zengin 44 Kırgız ailesinin Rusya'nın Orenburg (halk arasında Kırgızca: Orunboor / Орунбоор) bölgesine yerleştirilmesine dair bir kararname çıkardı. Kararda, bunların Sovyet karşıtı propaganda yaptıkları, kabileler arası çatışmaları körükledikleri ve cumhuriyetin ekonomik ve kültürel gelişimini engelledikleri iddia edildi. Sınır dışı edilecekler listesinden 44 kişi ayrıca 3'er yıl hapis cezasına çarptırıldı. Bunlar arasında Kazıbek Mambeteminov da vardı.

Kazıbek, Mayıs 1930'da (veya 1931) serbest bırakıldı. Karısı Zuurabu (Зуурабу) ve kızıyla birlikte Orenburg'dan ayrılarak akrabalarını ziyaret etmek üzere Ak-Talaa'ya (Ак-Талаа) geldi. Bir okul açıp çocuklara ders vermeye başladı, ancak haksız yere suçlanarak Narın'da hapse mahkûm edildi. Üç ay sonra hapisten çıktı ve ailesiyle birlikte At-Başı'ya taşındı.

1931 baharından itibaren Kırgızistan'ın sınır bölgelerinde kollektivizasyona karşı ayaklanmalar ortaya çıktı ve göç dalgası güçlenmeye başladı. Ak-Beyit sınır karakolu sorumlusu yerel halk tarafından öldürüldü. Sınır muhafızları isyancıları takip etti ve acımasızca öldürdü, bu isyancılardan bazıları, Kazıbek Mambeteminov da dahil olmak üzere, Çin'e kaçtılar.

Mambeteminov, Çin'de bulunduğu süre içerisinde şiirler yazmış ve “Manas” destanını derlemiştir. Bir süre sonra memleketine dönmeye ve gizlice sınırı geçmeye karar verdi. Temmuz-Ağustos 1934'te Çin'den Kırgızistan'a dönerken yakalanarak idama mahkûm edildi. Ancak cezası hafifletilerek 10 yıl hapis cezasına çarptırıldı ve Kazakistan'ın Karaganda bölgesindeki zorunlu çalışma kampına gönderildi. Kesin olmayan bilgilere göre, şair burada kaldığı süre içerisinde Sovyet sistemini öven şiirler yazmıştır.

Ölüm tarihine dair söylentiler

Bir iddiaya göre 1935 yılının Haziran ayında yani idam cezasının verilmesinden tam iki ay sonra, SSCB Yüksek Mahkemesi Askeri Heyeti önceki cezayı bozdu ve (bilinmeyen sebeplerden dolayı) 10 yıl hapse mahkûm etti. Kazıbek, bizzat Stalin'e hitaben şiirsel bir şikayet yazdı. Şikayet, kendisiyle birlikte hapiste bulunan ve daha önce ilçe komitesinde ideolojik sekreter olarak çalışmış ve akıcı Rusça konuşan Karabekov adlı genç bir adam tarafından tercüme edilmiş ve güçlükle gönderildi. Ancak şikâyet ilgili mercilere ulaşıp "serbest bırakın" cevabı gelmeden Kazıbek 1936 yılında hayatını kaybetmişti.

Diğer bir söylentiye göre beş yıl süreyle affedilen şair, 1939 yılında Alma-Ata'ya nakledildi ve Kazakistan Sanat Fakültesi başkan yardımcılığına atandı. Orada pek çok eser kaleme aldı. Ancak şarkılar Kazıbek ismiyle değil, “Umek” (Умек) mahlasıyla yayınlanmıştı. Kazıbek, 1941 (veya 1942) yılında zatürre hastalığına yakalanarak 40 (veya 41) yaşında vefat etti. Başka bir anlatımda ise 1943'te hapisten çıkmış ve hemen kısa bir süre sonra da ölmüştür.

Ölümünden sonrası

Doğduğu köydeki bir ortaokul Mambeteminov'un adını taşımaktadır ve bir köye onun için bir anıt dikilmiştir. Köyünün adı da Kazıbek olarak değiştirilmiştir. Kazıbek'in çaldığı komuz (kopuz), ölümünden sonra, eskiden onunla birlikte zindana atılan bir köylüde kalmıştır.

Sanatı

Mambeteminov’un şiirleri, o dönemin insanlarının yaşantısını yansıtan, yüksek sanatsal ve eğitici değere sahipti. Özellikle sürgündeyken yazdığı “Orenburg Mektubu” (Rusça tanınan adıyla Письмо из Оренбурга) adlı eseri halk arasında geniş bir şekilde yayılmıştır. Şairin eserleri ancak 1990'dan sonra yayımlanmaya başlandı. Fakat el yazmaları günümüze ulaşamamıştır.

Kaynakça

- KIRGIZ HALK ŞAİRİ KAZIBEK (https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/803246), Yrd.Doç.Dr. Mayramgül DIYKANBAYEVA, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, (Yaz 2017) 12/1:195-206
- Калыгул. Казыбек. Казалдар / Башкы ред. Кеңеш Жусупов. - Бишкек: "Ала Тоо" журналы, 1992. - 136 бет. - ISBN 5-900162-01-X.
- Чоротегин Т., Молдокасымов К. Кыргыздардын жана Кыргызстандын кыскача тарыхы: (Байыркы замандан тартып бүгүнкү күнгө чейин): Тарыхты окуп үйрөнүүчүлөр үчүн. –

Бишкек, 2000. – (Краткая история кыргызов и Кыргызстана. На кыргызском языке). (ISBN 9967-00-001-5). – 160 стр.

- Нарын облусу: Энциклопедия / Башкы редактору А.Карыпкулов; Ред. Кеңештин төрагасы академик Үсөн Асанов. – Бишкек: Кыргыз Энциклопедиясынын Башкы редакциясы, 1998. – 420 бет, илл. – (Мында: 216-бетте). - ISBN 5-89750-100-9.
